

GPP Training toolkit

Keskkonnahoidlikud riigihanked (KHR) – sissejuhatus

KHRI õppevahend

Moodul 1
Sissejuhatus

Moodul 2
Strateegilised **küljed**

Moodul 3
Õiguslikud küljed

Moodul 4
Vajaduste hindamine

Moodul 5
Ringhanked

Moodul 6
Turu kaasamine

5-osaline koolitusprogramm

I koolitus – 22.veebruar 2023

- sissejuhatus, strateegiline planeerimine, vajaduste hindamine, õiguslikud alused, väärtuspõhised hanked

II koolitus – 31. mai 2023

III koolitus – 27.september 2023

IV koolitus – 29.november 2023

V koolitus – 24.jaanuar 2024

9:30	Osalejate registreerimine, tervituskohv
10:00	Seminari avamine ja päeva tutvustus Kai Klein, Balti Keskkonnafoorum
10:15	Tutvumine ja sissejuhatus teemasse (sh olemasolevad materjalid) Kai Klein, Balti Keskkonnafoorum
11:00	Keskkonnahoidlike hangete üldine tutvustus Karen Silts, Keskkonnaministeerium
11:30	Strateegiline planeerimine Kai Klein, Balti Keskkonnafoorum
12:30	Lõuna
13:15	Keskkonnahoidlike kriteeriumite kasutamine riigihangetes Erki Fels, advokaadibüroo PwC Legal
14:15	Keskkonnahoidlik mööbli hange riigihangete registris
14:30	Vajaduste hindamine Sandra Oisalu, Balti Keskkonnafoorum
15:00	Väärtuspõhised hanked rohepöörde kontekstis Ivo Krustok, Riigikantselei
15:30	Päeva kokkuvõte ja koduülesande tutvustus

Olemasolevaid materjale

Keskkonnaministeriumi koduleht

Ringmajandus – keskkonnahoidlikud hanked – leitav [siit](#)

- Leiab kohustuslikud kriteeriumid, mis kehtivad alates 1.jaanuarist 2022
- Olemasolevad ELi keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumid
- Õiguslikud alused
- Keskkonnanõuete lisamine hankedokumentidesse
- Uuringud ja analüüsid
- Praktilised juhised
- Koolituste materjalid

Olemasolevaid materjale

Euroopa Komisjoni KHR käsiraamat

Keskkonnahoidlik ostmine, 3. väljaanne – leitav [siit](#)

- Euroopa Komisjon on andnud välja eestikeelse KHR riigihangete käsiraamatu, et aidata avaliku sektori asutustel keskkonnahoidlikke riigihankeid edukalt kavandada ja ellu viia.
- Suurt rõhku on pööratud õigusraamistikust tulenevatele eeskirjadele ja põhimõtetele, mida tuleb riigihankelepingute sõlmimisel järgida.
- Keskkonnaeesmärke on võimalik täita ka olemasoleva õigusraamistiku piires.

Nõuandeid keskkonnahoidlike ja vastutustundlike riigihangete tegemiseks

Mondo ja Keskkonnaõiguse Keskuse juhend, 2018

Riigihangete juhhis – leitav [siit](#)

- Juhhis annab soovitusi ja näiteid selle kohta, kuidas riigihankeid hankemenetluse eri etappides keskkonnasäästlikumaks ja õiglasemaks muuta
  - Näide 1: omavalitsuse kontoriruumide koristusleping (keskkonnahoidlik hange)
  - Näide 2: toitlustusteenus koolile (õiglane kaubandus)

Procura+ käsiraamat

ICLEI (rahvusvaheline kohalikke omavalitsusi jätkusuutlikkusele suunav organisatsioon)

Käsiraamat – leitav [siit](#)

- Käsiraamat annab ülevaate sellest, mis jätkusuutlik hange on, kuidas seda on võimalik rakendada ning millised on sellega seotud kulud ja tulud.
- Procura+ on ICLEI poolt algatanud jätkusuutlikke hankeid toetava kampaania, mille eesmärk on motiveerida kohalikke omavalitsusi jätkusuutlikke hankeid läbi viima
- Procura+ võrgustikku kuuluvad Euroopa riigiasutused ja kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad säästva ja uuendusliku hankimise valdkonnas.

Kemikaalidega arvestavad riigihanked

Koolitusprogramm kemikaalidest hangetes

Koolitusprogramm – leitav [siit](#)

- Koolitus on ette nähtud omavalitsuste hankespetsialistidele, samuti spetsialistidele, kes teevad ostuotsuseid, nt koolides, lasteaedades, erinevates kontorites jne.
- See on praktiline tööriist, mis õpetab lihtsal viisil põhitõdesid ohtlike kemikaalide ja nende allikate kohta ning viise, kuidas neid hangete läbiviimisel vältida.
- Koolituselt saadud teadmised saate integreerida igapäevatöösse ja teha teadlikke otsuseid, vältides riske inimeste tervisele ja keskkonnale.

KHR kriteeriumid ja head näited

KHR kriteeriumid

- EL keskkonnahoidlikud kriteeriumid on välja töötatud selleks, et aidata hangetesse keskkonnahoidlikke nõudeid sisse viia
- Kriteeriumid 19 sektorile, sh eesti keeles

https://ec.europa.eu/environment/gpp/eu_gpp_criteria_en.htm

Heade tavade näited

- Alates 2010. aastast on Euroopa Komisjon kokku kogunud ja propageerinud keskkonnahoidlike riigihangete parimaid näiteid, et näidata, kuidas erinevad Euroopa riigiasutused on riigihanke või hankemenetluse edukalt keskkonnahoidlikus muutnud.
- Näited on paljudest erinevatest sektoritest ning lisaks kirjeldustele on toodud ka nõ „õppetunnid“.

http://ec.europa.eu/environment/gpp/case_group_en.htm

Milleks hange?

Riigihangetel on **suur mõju turule.**

1,8 triljonit eurot

kulutatakse igal aastal ELi ametiasutustes
(14% ELi SKPst)

Keskkonnahoidliku riigihanke ehk KHRi (inglise keeles „green public procurement“ ehk GPP) eesmärk on juhtida turgu säästvamate kaupade ja teenuste suunas.

Hangete mõju

Igal meie hangitud tootel on selle olelusringi jooksul tohutu hulk erinevaid keskkonnamõjusid.

Tarneaabel

- Toorme tarbimine
- Tööstusliku töötlemise ja vedude energia või vee tarbimine, heited ja (mürgised) jäätmed

Kasutamine

- Energia või vee tarbimine
- Jäätmete ja heite teke
- Kulumaterjalide (nt paber ja tint) kasutamine

Käitlemine

- Jäätmete teke
- Mürgine heide
- Potentsiaalne uus toore

I ülesanne

Millised on TOOLI keskkonnamõjud?

Mõjud: kliimamuutus, CO2 heide

Meie ostude **mõjud**:

elektrit kasutatakse meie hoonete ja seadmete energiaga varustamiseks;

kütust tarbitakse mootorsõidukites ja hoonete kütmiseks;

tööstuslike protsesside ja vedude tekitatud heide kogu tarneahelate ulatuses.

Kuidas saab KHR aidata?

Nõudke hoonetelt ja toodetelt **kõrget energiatõhususe taset.**

Kasutage **taastuvenergiat.**

Minge üle **heitevabadele sõidukitele** (ja julgustage ka tarnijaid sama tegema).

Mõjud: õhu ja vee kvaliteet

Meie ostude **mõjud**:

avaliku sektori omandis olevatest **sõidukitest**, meie teenuste osutamisest või toodete tarnimisest pärinev saaste;

mürgiseid aineid sisaldavate **keemiatoodete** kasutamine (nt puhastamiseks);

keemiliste pestitsiidide ja väetiste kasutamine toidu tootmisel.

Kuidas saab KHR aidata?

Minge üle **heitevabadele sõidukitele** (ja julgustage ka tarnijaid sama tegema).

Nõudke puhastusteenuste osutamist **ökomärgise nõuetele vastavate toodetega**.

Nõudke toidu- ja toitlustuslepingutes **mahetooteid**.

Mõjud: õhu ja vee kvaliteet

Meie ostude **mõjud**:

elektritoodete käitlemine kasutuselt kõrvaldamisel;

ehitus- ja lammutustööde jäätmed; kaupade tarnimisel kasutatavad **pakendid**.

Kuidas saab KHR aidata?

Soodustage **ringmajanduslikke** lahendusi.

Nõudke **toodete pikendatud kasutusiga** ja **varuosade tagamist**.

Nõudke **vähendatud või korduvkasutatavaid pakendeid**.

Julgustage **ringlussevõetud materjalide** kasutamist ehitamisel.

Mõjud

Hanked saavad olla võimas vahend
keskkonnapoliitika eesmärkide täitmisel ...

VÕI

... see võib olla **probleemi** osa

Keskkonnahoidlikud riigihanked

KHR on „protsess, mille käigus ametiasutused püüavad hankida selliseid kaupu, teenuseid ja ehitustöid, mille keskkonnamõju on kogu nende olelusringi jooksul väiksem, kui sama põhiülesandega kaupadel, teenustel ja ehitustöödel, mida muul juhul hangitaks”.

KHR võib mõjutada keskkonnamõju

- ❖ **otseselt** – hangitud kaupade, teenuste ja ehitustööde keskkonnategevuse suurema tulemuslikkuse kaudu;
- ❖ **kaudselt** – kasutades seda mõju turule, et julgustada ettevõtteid investeerima keskkonnahoidlikumatesse toodetesse ja teenustesse.

Kontakt:

Sandra Oisalu (Balti Keskkonnafoorum)
Sandra.oisalu@bef.ee

Kai Klein (Balti Keskkonnafoorum)
kai.klein@bef.ee

The training programme was delivered under Contract Nr. 090202/2021/860799/SER/ENV.B1 between the European Commission and ICLEI – Local Governments for Sustainability

Toolkit developed for the European Commission by ICLEI – Local Governments for Sustainability

Module Author: ICLEI – Local Governments for Sustainability

Owner, Editor: European Commission, DG Environment, 2019

Photos: courtesy of Pixabay.com under Creative Commons CCO

Disclaimer: This toolkit is an indicative document of the Commission services and cannot be considered binding to this institution in any way. Neither the European Commission nor any person acting on behalf of the Commission is responsible for the use that might be made of the information in this document.